

УДК 342

Яременко Л.М., к.е.н, доцент,
Грановський О.С., аспірант,
Гребеножко В. О., аспірант,
Університет Григорія Сковороди в Переяславі,
м. Переяслав, Україна

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ МІСЦЕВИМИ ФІНАНСАМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Місцеві фінанси виступають основою формування соціально-економічного потенціалу держави. Ефективність їх формування та використання визначає як добробут окремих громад, так і рівень добробуту в цілому країні. Нормативно-правова база України регламентує механізми та інструменти розподілу доходів держави, що спрямовуються органами місцевого самоврядування на фінансування делегованих та власних повноважень. Отже, стабільний розвиток територіальних громад тісно пов'язаний із забезпеченістю органів місцевого самоврядування фінансовими ресурсами, необхідними для виконання їх функцій.

У воєнний час принципи розпорядження місцевими фінансами мають значні особливості через непередбачувані обставини, пов'язані з воєнними діями, та необхідність перерозподілу фінансів на першочергові потреби. Такі умови відрізняються від мирного часу та можуть стати причиною багатьох проблем та незручностей у формуванні, розподілі та використанні місцевих фінансів.

Навіть зазначаючи позитивні результати виконання місцевих бюджетів у період війни, залишається невирішеним питання управління місцевими фінансами у воєнний час. У таких умовах підходи до формування, використання, розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів на місцевому рівні радикально відрізняються від звичайних заходів у мирний період.

Отже, незважаючи на позитивні тенденції, виконання місцевих бюджетів

у воєнний час, існують серйозні виклики та проблеми управління місцевими фінансами у таких непередбачуваних умовах. Вирішення цих питань вимагає комплексного підходу та участі всіх зацікавлених сторін, щоб забезпечити ефективне використання фінансових ресурсів та підтримку стабільності на місцевому рівні під час воєнних конфліктів.

У передвоєнний період багато громад часто недооцінювали свої джерела доходів місцевих бюджетів та можливості їх збільшення з різних причин. Проте в умовах війни економія та раціональне використання фінансових ресурсів стають надзвичайно важливими, тому на місцевому рівні необхідно проводити детальний аналіз резервів залучення додаткових коштів до бюджетів. Наприклад, наразі держава розробила ряд програм для підтримки підприємців I–III груп, надаючи їм можливість відстрочки податкових платежів. Однак, якщо на місцевому рівні встановити якісну комунікацію з представниками малого та середнього бізнесу, то підприємці більш охоче реагують на потреби громад та інтереси суспільства, сплачуючи обов'язкові платежі в повному обсязі, в межах своїх можливостей, що сприяє наповненню місцевих бюджетів.

Ще одним важливим резервом для наповнення місцевих бюджетів є створення нових робочих місць для тих, хто є потенційними платниками податків. Зокрема, це може включати працевлаштування внутрішньо переміщених осіб, релокацію підприємств з територій, що постраждали внаслідок бойових дій, на відносно безпечні території, а також пошук шляхів для залучення інвесторів.

У процесі управління місцевими фінансами у воєнний період важливо акцентувати увагу на заходах, спрямованих на економію коштів та зменшення видатків, які не відповідають актуальним потребам. Наприклад, можна встановлювати обмеження на використання енергії, обмежувати витрати на непервинні матеріали або послуги, тимчасово припиняти фінансування заходів розважального характеру (за винятком надзвичайно важливих), капітальні

видатки тощо. Проведення якісного моніторингу, аналізу, контролю та коригування цих заходів є необхідним для оптимального використання місцевих фінансових ресурсів та їх ефективного розподілу.

Зазначені та інші координовані дії сприятимуть звільненню коштів, які можуть бути направлені на поповнення місцевих бюджетів та раціональне використання фінансових ресурсів, які належать територіальним громадам. У висновках можна зазначити, що управління місцевими фінансами в умовах воєнного часу має свої відмінності. Регіони України під впливом військової агресії Росії зазнали різного ступеня впливу, що відобразилося на стані місцевих бюджетів. Незважаючи на заходи влади щодо забезпечення необхідними коштами місцевих бюджетів, місцевим органам необхідно проводити дії, спрямовані на оптимізацію використання місцевих фінансів, а також на стимулювання та релокацію бізнесу, створення нових робочих місць, залучення інвесторів та оптимізацію використання ресурсів регіону. Перед місцевою владою стоїть складне завдання забезпечення не тільки економічного розвитку, але й соціального захисту населення, внутрішньо переміщених осіб та створення умов для відновлення української промисловості.

Література

1. Місцевий бюджет і фінансове забезпечення об'єднаної територіальної громади : навч. посіб. Н. М. Гринчук та ін. Київ, 2017. 119 с.
2. Маркуц Ю. І., Задорожня Л. А. Місцеві фінанси – що з виконанням за перші три місяці повномасштабної війни. Вокс Україна. 2022. URL: <https://voxukraine.org/mistsevi-byudzhety-shho-zvykonanniam-za-pershi-try-misyatsi-povnomasshtabnoyi-vijny/> (дата звернення: 16.11.2023)
3. Дубина М. В. Економіко-статистична оцінка фінансової стійкості місцевих бюджетів України. Статистика України. 2017. № 4. URL: http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/su_2017_4_6.pdf (дата звернення: 16.11.2023)
4. Дяченко С. А. Місцеві фінанси України в умовах децентралізації державного управління : стан, тенденції та механізми розвитку : монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. 396 с.